

وضعیت آماری برنامه‌های بذر سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه

در سال ۲۰۱۹

سامان شیدایی
عضو هیأت علمی مؤسسه

برنامه‌های بذر سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه چیست؟

در طول ۶۰ سال گذشته، ارقام گیاهی جدید باعث بهبود بسیار زیاد در تولید، کیفیت و مقاومت محصولات کشاورزی شده‌اند. تجارت بین‌المللی ارقام جدید به‌منظور پاسخ به تقاضای جهانی برای غذا، الیاف، علوفه و سوخت بسیار مهم است. برنامه‌های بذر سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه (OECD Seed Scheme) با تسهیل جابجایی فرامرزی بذرهای کشاورزی با کیفیت، از کشاورزی و تجارت جهانی حمایت می‌کند. برنامه‌های بذر به هماهنگ‌سازی استانداردهای گواهی و روش‌های ارزیابی خلوص و اصالت بذر ارقام در بین کشورهای عضو می‌پردازد. همچنین این برنامه‌ها به کشاورزان اطمینان می‌دهند که می‌توانند به بذرهای خریداری شده اعتماد نمایند و به تولیدکنندگان بذر در هنگام ورود به بازارهای جدید نیز اطمینان خاطر می‌دهند.

سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه در سال ۱۹۵۸ تأسیس شد و در حال حاضر ۶۱ کشور عضو برنامه بذر آن هستند که شامل اعضای سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه و کشورهای غیرعضو می‌باشد. هر کشور یک مرجع ملی معرفی می‌کند که مسئولیت اجرایی دارد. همه تصمیمات برای اصلاح و به‌روزرسانی قوانین با همه‌پرسی از کشورهای عضو گرفته می‌شود. قوانین مربوط به برنامه‌ها و کدها به‌صورت منظم به‌روزرسانی می‌شوند تا بتوانند تغییرات در تجارت، کشاورزی، محیط زیست و سلامت و نیز استانداردهای ایمنی در کشورهای عضو را انعکاس دهند. هر ساله برنامه‌های بذر سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه اطلاعاتی را درباره وزن بذرهای گواهی شده و نتایج آزمایش‌های کربت‌های کنترلی گردآوری می‌کند. گردآوری بلندمدت اطلاعات می‌تواند به تحلیل عملکرد نظام گواهی بذر در بازارهای پرپوشان بذر کمک کند و شناسایی رویه‌ها و فرصت‌ها برای برنامه‌های بذر این سازمان را تسهیل نماید. مطالب ذیل خلاصه‌ای از آمار و ارقام مربوط به تأثیرات این برنامه‌ها است.

فهرست ارقام OECD یک مرجع کلیدی برای صنعت بذر است

در حال حاضر ۶۲۷۵۹ رقم گیاهی در برنامه‌های بذر سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه درج شدند که نشان دهنده افزایش ۴ درصدی نسبت به سال ۲۰۱۸-۲۰۱۷ است. این ارقام در برنامه‌های بذری گراس و بقولات^۱، کروسیفیرها و سایر گونه‌های روغنی و لیفی^۲، غلات^۳، چغندر قند و علوفه‌ای^۴، شبدر زیرزمینی و گونه‌های مشابه^۵، ذرت^۶ و سورگوم^۷ درج شده‌اند.

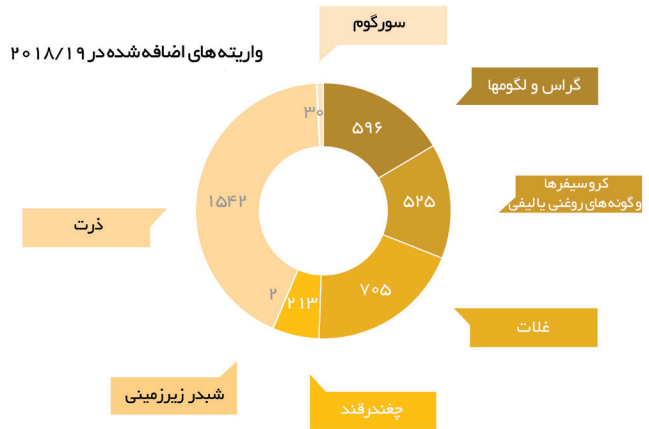
فهرست ارقام OECD دیدگاهی در مورد نوآوری و به‌نژادی ارقام گیاهی محصولات زراعی مختلف به دست می‌دهد. در سال ۲۰۱۸-۲۰۱۹، ۴۳ درصد از ارقام جدید افزوده شده به فهرست ارقام برنامه بذر OECD مربوط به ارقام ذرت بودند. در سال ۲۰۱۸-۲۰۱۹ صفحه فهرست ارقام آنلاین در حدود ۱۰۹۱۳۸ مورد مشاهده و ۵۸۰۲۶ مورد جستجو داشت و پنج کشور اوکراین، اسپانیا، ایالات متحده، آلمان و فرانسه بیشترین بازدید را از این سایت داشتند.

میزان بذر دارای گواهی
۱/۲ میلیارد کیلوگرم
 یک سوم صادرات
 جهانی محصولات
 کشاورزی

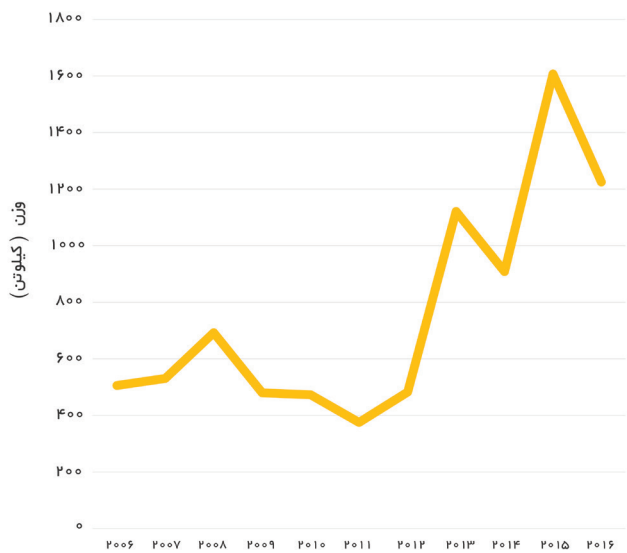
۹۶/۶ درصد
 موفقیت در آزمایش های
 کرت های کنترلی

حجم بذری که تحت نظارت برنامه‌های بذر OECD گواهی می‌شوند رو به افزایش است.

در سال ۲۰۱۷-۲۰۱۶ برنامه‌های بذر OECD، ۱/۲ میلیارد کیلوگرم بذر یعنی حدود ۲۸ درصد از مجموع صادرات جهانی محصولات کشاورزی را گواهی کرد (حبوبات، غلات، گیاهان صنعتی و علوفه‌ای). وزن بذری که گواهی شده به وسیله برنامه‌های بذر در طول ۱۰ سال گذشته بیش از ۲ برابر شده است. بزرگترین تولیدکنندگان بذری که گواهی شده OECD در سال‌های ۲۰۱۶ و ۲۰۱۷ عبارت بودند از کشورهای صربستان، فرانسه و مصر. این کشورها در حدود ۴۲۰ میلیون کیلوگرم یا کمی بیشتر از یک سوم مجموع بذری که گواهی شده را تحت برنامه‌های بذر OECD تولید کردند.

وزن نهایی بذر گواهی شده مابین سال‌های ۲۰۰۶ تا ۲۰۱۶ (میلیون کیلوگرم)

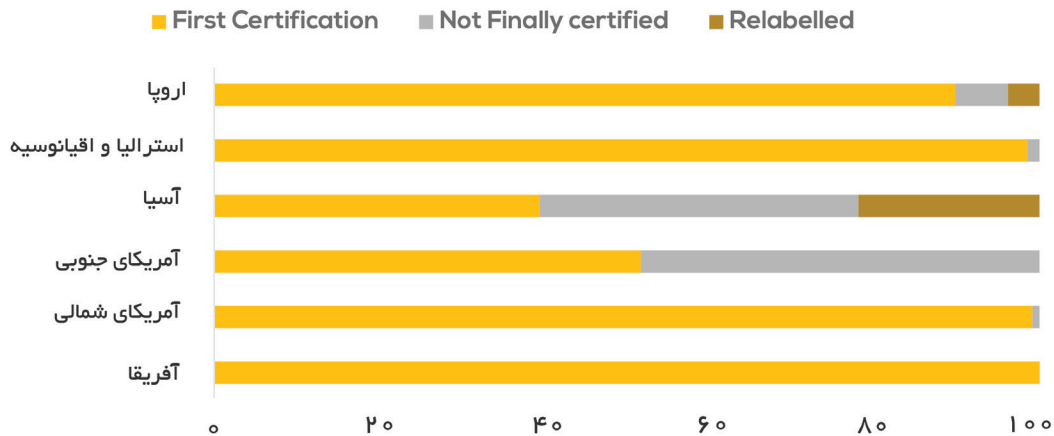

برنامه‌های بذر، کشورها را قادر می‌سازد تا در سراسر سال به تولید بذر بپردازند

آب و هوای فصلی، تولیدات کشاورزی را با محدودیت‌هایی مواجه می‌سازد. کشورهایی با فصل رشد محدود به‌طور فزاینده‌ای در حال انتخاب گزینه تکثیر بذرهای خود در خارج از کشور هستند. برنامه‌های بذر OECD، امکان تکثیر خارج از فصل و تجارت بین کشورها را در نیمکره شمالی و جنوبی و تضمین در دسترس پذیری بذر را در فصل کشت فراهم می‌کند.

بذرهای دارای گواهی اولیه (Certified Finally Not) که از کشور تولید شده پس از بازرسی مزرعه‌ای صادر می‌شوند و گواهی نهایی را در کشور ثالث دریافت می‌کنند، بخش بزرگی از بذر تولیدی در کشورهای عضو آمریکای جنوبی را تشکیل می‌دهند که زمین کافی و آب و هوای مناسب برای تولیدات خارج از فصل را در اختیار دارند. این مساله نشان می‌دهد کشورها از توافقات بین‌المللی مربوط به تکثیر، بهره می‌برند.

گواهی بذر در هر منطقه

۸۶ میلیون کیلوگرم از بذر آفتابگردان در سال ۲۰۱۷-۲۰۱۶ گواهی شد و کشور فرانسه با تولید ۲۰/۳۸ میلیون کیلوگرم، بزرگترین تولید کننده بذر آفتابگردان بود و بعد از آن کشور آمریکا با اختلاف کمی قرار داشت.

گواهی OECD یک تضمین معتبر برای اصالت و خلوص رقم گیاهی به وجود می‌آورد

آزمون‌های کرت‌های کنترلی بخش کلیدی از برنامه‌های بذر هستند که می‌توانند بر عملکرد نظام بذری، نظارت نموده و خلوص و اصالت بذر گواهی‌شده را تأیید کنند. آزمون‌های کرت‌های کنترلی به این سوال پاسخ می‌دهد که آیا بازرسی مزرعه‌ای و یا سایر جنبه‌های تولید بذر که قبل از نصب لیبل‌های بذر و یا بسته‌بندی بذر انجام می‌شوند، به‌درستی انجام شده‌اند.

در سال ۲۰۱۷ تنها ۳/۴ درصد از آزمون‌های پست کنترل، ناموفق و فاقد استاندارد مدنظر بودند، از این میان تنها ۰/۶ درصد از بذرهای فاقد اصالت و ۲/۸ درصد فاقد خلوص ژنتیکی بودند.

برنامه‌های بذر OECD از تولید مهم‌ترین گیاهان زراعی و علوفه‌ای حمایت می‌کند

در سال ۲۰۱۷-۲۰۱۶ سه گونه از مهم‌ترین محصولات تجارت بین‌الملل عبارت بودند از: ذرت (Zea mays)، گندم (Triticum aestivum) و آفتابگردان (Helianthus annuus). در طول پنج سال گذشته تغییرات محدودی در تجارت گونه‌های اصلی به‌وجود آمد. ۴۴۲ میلیون کیلوگرم از بذرهای ذرت در ۲۰۱۷-۲۰۱۶ گواهی شد که این میزان نشان‌دهنده افزایش ۴۹/۶ میلیون کیلوگرمی نسبت به سال ۲۰۱۶-۲۰۱۵ است. فرانسه بزرگترین تولید کننده بوده که ۱۱۰ میلیون کیلوگرم بذر ذرت را گواهی کرد، پس از آن کشورهای آمریکا (۵۹/۶ میلیون کیلوگرم) و مجارستان (۵۹ میلیون کیلوگرم) قرار داشتند.

در سال ۲۰۱۷-۲۰۱۶، ۳۰۰ میلیون کیلوگرم از بذر گندم گواهی شد. مصر بیشترین میزان از بذر گندم را گواهی کرد (۸۸ میلیون کیلوگرم)، پس از آن کشورهای مولداوی (۸۶ میلیون کیلوگرم) و صربستان (۷۶ میلیون کیلوگرم) قرار داشتند.

**ارزش تخمینی
تجارت بین المللی بذر
۹/۱ میلیارد
دلار**

**ارقام گیاهی
فهرست شده**

**۶۲۷۵۹
رقم**

استانداردسازی بذرهای تولیدی کشور در سطح جهانی، برنامه توسعه برای گیاهان روغنی در دو برنامه کروسیفرها و سایر گیاهان لیفی و بقولات در دستور کار قرار گرفت و در نهایت عضویت ایران در دو برنامه جدید در آوریل ۲۰۱۹ در اجلاس سالیانه این سازمان، تأیید گردید. در حال حاضر ایران عضو ۶ برنامه از ۸ برنامه موجود می باشد و امکان صدور گواهی OECD برای ۱۶۰ گونه گیاهی فراهم شده است.

در سال ۱۳۹۹ تعداد ۱۱۶۷۲۰ لیبل OECD برای ۳۲۶۵ تن بذر ارقام مختلف ذرت صادر شد. ارقام، Simon، KSC703، Valbom، Maxima و BC678، Jovein98 متعلق به شرکت های توسعه کشت ذرت، کشت و صنعت جوین و آرمان سبز آدینه پس از احراز استانداردها، لیبل OECD دریافت نمودند.

پی نوشت

- 1-Grasses and Legumes
- 2-Crucifers and other Oil or Fibre species
- 3-Cereals
- 4-Sugar and Fodder Beet
- 5-Subterranean clover and similar species
- 6-Maize
- 7-Sorghum

داده ها نشان می دهد که برنامه های بذر به خوبی عمل می کنند زیرا ارزیابی های زیادی انجام می شود و تعداد کمی از آنها فاقد استاندارد مدنظر هستند.

وضعیت اجرای برنامه های بذری OECD و صدور گواهی در ایران

طبق ماده ۱۲ قانون ثبت ارقام گیاهی و کنترل و گواهی بذر و نهال به مؤسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال اجازه داده شده است که به منظور دستیابی به فن آوری جدید و بهره برداری از توانمندی های علمی موجود در عرصه بین المللی و تبادل اطلاعات و فراهم نمودن بستر لازم جهت فعالیت های تحقیقاتی به عضویت سازمان های بین المللی از جمله OECD درآید. پیشینه عضویت ایران در این سازمان به سال ۱۹۹۵ برمی گردد که با هدف صادرات بذر چغندر قند، ایران عضو برنامه بذر چغندر قند این سازمان شد. تا سال ۲۰۱۶، اقدام خاصی جهت فعال سازی و توسعه این برنامه صورت نگرفته تا اینکه مؤسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال به عنوان مرجع ملی به نیابت از جمهوری اسلامی ایران به عضویت این سازمان درآمد و در سال ۲۰۱۶ عضو سه برنامه این سازمان شامل غلات، ذرت و سورگوم گردید. در ادامه با توجه به برنامه های این مؤسسه برای توسعه فعالیت ها و